

السلام بیروتی

شماره : دہدہنی برہیات و ہیاتنی بر دہدہنی در .

۲۷ صفر ۱۳۳۲
۱ کانون طوق ۱۳۳۰
۲ صباۃ ۱۹

مندیوزی : حلیم ثابت

جلد ۲

قرآنہ کریم

دیا ہی اسرائیل اذ کروا . . . واذ آتینا موسی الکتاب والفرقان انکببتدون
آیت کریمہ لربنک مفہوم شریفی . . . [حاشیہ علی مفہوم قرآنی]
مناسبتی رفعت مرحوم

تاریخ

ابن تیمیہ [*]

تربیت و تحصیل . علم و فضیلتی . ذکاوت و فضیلتی . جہارت ادبیہ سی ، اجتہادی .
اخلاق و طبیعتی . قیافت و معیشتی .

ابن تیمیہ تحصیلہ دمشق شہر بندہ باشلامشدر . ذکاوت و استعدادی سایہ بندہ
ہنوز پک کنج ایکن علم و فضل ایہ شہرت ہوادی . کتب ستہ و مندلیرنی
بر قاچ مرتبہ او قودی و باشقہ لرنہ او قودی . تفسیر ایہ اشتغالہ باشلاہرق بر
چوق آیت و سورہ لک تفسیر لرنی یازدی . اولجہ یازیلان تفسیر لردہ کی بر چوق
ختناری میدانہ چقاردی .

ہنوز پک کنج ایکن امام سیدوہک « کتاب » نی تمام دقتہ مطالعہ ایتمش ،
اصول فقہ ، فرائض ، حساب ، جبر ، کلام . فلسفہ فلرنہ مہارت قازانمشدی .
افتایہ باشلادیفی زمان ہنوز یکر می یاشنی اکمال ایتہ مشیدی . علم مجلس لرنہ
دوام ایدر ، مباحثہ دن خوشلانیردی . مباحثہ لردہ غالبیت مطلقا کنیدی
ظرقندہ قالیردی . باشقہ مذهب سالکری ایہ اولان مباحثہ لردہ دخی خصن لرنی
خیرت لردہ بیرا قیردی .

ابن تیمیہ تک حدیث علمندہ اک اول حفظ ایتدی کی اثر ، امام حمیدی طرقدن
تالیف ایدیلن « الجمع بین الصحیحین » اولمشدر . حدیث علمندہ او قدر رسوخ
پیدا ایتمش ایدی ، کہ راویلرک طبقہ لرنی اسادلرک عالی و سافلرین ، روایتلرک
صحیح و سفیلرین بیلور ، متلری از برندن او قور و فرجانکی بر مسئلہ حقندہ
متعدد سنت و حدیثلر ایہ استدلال ایدردی . حدیث علمنی لازم درجہ دہ
احاطہ ایتک احتمالکہ هیچ بر کیمسہ بہ نصیب اولمشدہ دکلدز . مع ما فیہ ابن تیمیہ تک
بو خصوصہ کی استعدادنہ بوتون عصر داشلری خیرت لر ایدر و : « کل حدیث
لا یعرفہ ابن تیمیہ فہو لیس بحدیث » دیور لردی . ابن تیمیہ تک کتاب و سنت

[*] باشی برنجی جہانک سکنزنجی پایبندہ

علمی زندگی کو جنی ایضاً مقامندہ بویوک مؤثرین بری : « باشقەرلرک قاشیق ایله ایچمکده اولدیغی شیلری ابن تیمه ماشرابا ایله ایچدی : باشقەرلرک کنه کوزندن کوردیکی شیلری بویوک، نجره دن کوزیردی . » دیور .

امام تیمه نك محفوظاتی بك چوقدی . حافظه سی او قدر قوتلی ایدی، که ازبرله شی اولدیغی شیئی بك نادر اوله رق اولدوردی . اسکندریه خبخانه سنده ایکن، « سته » حاکمک کندیندن روایت علم خصوصنده اجازت ایسته یه رک یازدیغی مکتوبه قارشو، یاننده هیچ بر کتاب و دفتر ای اولمادیغی حالده بوتون استاذ و شیخلرینک اسم و کنه لرینی صایه رق ازن بویوک صحیفه لی بر اجازتنامه یازوب کوندرمشیدی .

فقه و مذهب خلاقلرینی، اصحاب کرام و تابعین فتوالرینی بیلمک، اسلامیتده ظاهر اولان فرقه لرک ملکلریه آشنا اولوق خصوصنده معاصرلوندن هیچ بر کیمه کندیسه رقابت ایده مه مشدر .

ابن تیمه ده کی جسارت ادبیه، دنیایی آرقه یه بیراقه رق خصوصیت شخصیه سی، منفعت ملیه اولغورنده فدا ایدن بویوکلردن باشقەرلرینده کوریه مز . ابن تیمه ، قورقونک نه دیمک اولدیغی بیلیمز، دیگرلرینک سوزینه ذره قدر اهمیت ویرمز، باشقەر برینک خاطری ایچون کندی بیایدیکی قطعاً فدا ایتمز، حاسد و حاقدلرینک حرکتلرینه قولاق اصمازدی . معررف ایله امر ایدر، منکردن نهی ایتمک خصوصنده کی جارتی اک بویوک قهرمانلرک غیبه ایده چی قدر یوکسکدی . قاچ دفعه لر کتدی لرینی « لایثل عما یفعل » منصبه لایق کوزن مستبد حاکملرک حضورینه چاشیریلدی، قاچ دفعه لر زندانلره آتیلدی، قاچ دفعه لر زمانسک نافل، حاسد کیمه لری طرفندن ترتیب ایدلن هجوملرینه معروض قالدی، قاچ دفعه لر، زمانمژده اولدیغی کی بوتون نادانلقلریله برابر علمی موقعلری اشغال ایدن خواجه لرک طعن و تشنیعه دوچار اولدی . . فقط بونلردن هیچ بری ابن تیمه یی متأثر ایتمدی، هیچ بروقت « نه مه لازم » دیدیکی ایشیدیلدی . زندانده ایکن، قلم و مرکب لری آلتدیغی زمان کومر پارچه لرینه دیوارلره یازدیغی مرویدر .

خىنخانىدە ئىكەن امير طرفىدىن : « فلان سۆزلىرىنى كىرۈنمەن ، ئۆزىگە قورقۇنۇش ، يوقىمە دىشەنلەرنى كىندىنى اولدۇرتىمىك ايچون بولۇن آزا بولۇن . » مائىدەكى سۆزلەر قارشۇ : « بن ، حق دىيە بىلدىكىم عقىدەمدىن ، كىتاب وسنت اياھ ئابت اولان مەجىمدىن دۈنە جىك دىكىم ؛ زىنداندىن قورقۇنۇش ايچون حق و حقىقىتى قدا ايدەم ؛ سويلدىكىم سۆزى كىزى آلهرق منافىقلىق دە كوسترەم . . الله تعالى دىن باشقا ھىچ بىر كىسەدىن نىزە قدر قورقۇنمەنمۇ ؛ نىجە بولۇن ئونىك اياھ تيارىن ئونىك ، طىبى ئولۇم اياھ باشقىسى طرفىدىن ئولدىر ئونىك آراستە قىل قدر اولسون فرق يوقدە دىيە جواب وىر مىشدر .

كىمەنك اياھى اولهرق حضورىنە كىدەمدىكى تورك - تاناز عىكرلىرىنىك قوماندانى قوتلۇغ شاھ اياھ بولاتىك يانلىرىنە كىدەرك ايلچىك . وىقىسىنى ايفلا اياھ آتلىر و عىظ و نصىحت ايلشىدى . حتى قوتلۇغ بىك اسىندە كى خا كىمك ظلمتىدىن اھالى شكايت اتمەك باشلا نىجە ، و عىظ و نصىحت اتمەك اوزرە ياتىنە كىتىش ايدى . قتلۇغ بىك ، استىزا طرىقىاھ : « بولۇن بىر عالم اولدىغىنكز ايچون مىلگىزە كىدەرك مشرف اولۇق آرزۇسىندە ايدىم ، نى بوز جىتىدىن قورتاردىكىز . دىيەسى اوزرىنە ابن تىمە : « اوت ، موسى پىغىمبىر بىندىن اى ، فرعون بىندىن كوتىر ايدى . بولۇنكە بىر ابر موسى پىغىمبىر ، فرعونىك حضورىنە ھىر كون اوچ دىقە كىدەرك كىندىنى ايمانە دعوت ايدردى » دىيە ماقابىدە بولۇنمىشدر . يەنە ارشاد مقصدىدە « تازان » كى حضورىنە كىندىكى دە مىر وىدەر .

ابن تىمە ، كىتاب وسنت علملىرىنە بىك زىادە اھمىت وىرەر ، بىنعت ازبائى اياھ اھل كلامى قىطعا سە و مىزدى . بولۇنكە يا كلىش بولۇنە صامىش اولدۇقلىرىنى قىطعى دىللىر ، نقلى سۆزلىر اياھ آچىق بىر صورتدە اھالى يە اىضاح ايدىيوردى . ايشە بوسىدىن دولايىدىر كە بىر چوق قوتلى خىمىلر ، دىشەنلر قازاندى ، بىر چوق قىلا كىدە مەروھىن قاندى . فقط حىلق طرفىدە بولۇناتلىر كىندىنە قارشۇ بىك زىادە اھترام ايدەر ؛ سۆزلىرىنى حقىقتە اولهرق تلىقى اياھ قەھىر مانلىغە شاخوان اولۇرلردى .

ابن تىمە زىمانىدە ، « قىلوط » اسملى نەردە بىر تاش و اردى . اھالى بولۇشك

قدستہ قائل ایدی . آنکچون برچوق مسلمانلر یوتاشی زیارت ایله قریانلر
گنر ، یونک نامہ ندولر ایدرلردی . ابن سیمہ نو حالہ واقف اولونجه اشالی بی
یوندن واز کچیرتمک ایچون چوق چالیشدی ؛ چوق وعظ وانصیحتلر یاپدی .
فقط اشالی ، عوام وخواص هت بوزوقلقلرنده دوام ایدوب کیدیوردی . یونک
اوزرینه برکون طلبه سیله برابر کده رک اوتاشی پارام پارچه ایدوب یرنی بیله
بالیسز ایتمکدن باشقه چاره بواہمدی .

ابن سیمہ ، آق یوزلی ، اورتا یولی ، قازم توکلی ایدی . صاقالینده خفیف
بر آقلق واردی . صاحبی قولاق یومشاقلرینه قدر اوزادیردی . کوزلری
ککین ، اوموزلری کهنیش ، سی کور ، فصیح سوزلی ایدی . اوزرینه
تصادف ادرتسه اونی کدر ، نه بولورسه اونی یوردی . فقط نظر دقی جلب
ایندجک السنه دن صاقیوردی .

اخلاق کوزل و عالی طبیعتی اولوب دشمن و خصملرینه قارشو اولسون
انتقام فکری بساهه مشدر . کندیسه قارشو ایدیلن طعن وتشنیعلره مقابله ده
بولونماشن ، حتی خصملرندن شکایت یولو اولسون سوز سویله مه مشدر . بالعکس
آنلر حقدہ : «توندقلری بواہ ایناندقلرندن کندیلرخی معذور کور سیوزم» دیردی .

ابن سیمہ کندیسک بردوغمه برادرینک خانه سنده عمر کچیردی . مضیک
قاضیک کی حکومت ایشرینه قاریشمادی . امیر ، مأمورلرک اطرافنده یوردهمدی .
زنکیلزہ دنیا اخله قارشو بویون اگمهدی . وقف ماللره ناظر ویتیملره وصی
اولمادی . وقتدن ، خزینهدن ، امیر و مأمورلردن برآچہ اولسون قبول اتمهدی .
یوتون ایشی علم ایله مطالعه ایله اشتغال اتمک ایدی . بر ساعت اولسون عمرینی
تلف اتمزدی ، بوش وقتی اولورسه قرآن کریم او قوردی . وفات ایتدیکنده
کتابلری ایله علیندن باشقه میراثی قالمادی .

رضاء الدین بن محمد الدین

- اورنیورخ -